

ETICKÝ KODEX KŘESŤANSKÉHO UČITELE

VYDALA ČESKÁ BISKUPSKÁ KONFERENCE
 PRAHA 2005
 (PRO VNITŘNÍ POTŘEBU)

Vážené učitelky, vážení učitelé
 i vy všichni, kteří pracujete ve školství,
 milé sestry a bratři!

Máte před sebou materiál, který byl na Slovensku vydán především pro slovenské pedagogy působící na církevních školách. Na Slovensku je sice asi dvakrát více církevních škol a mnohem více věřících lidí než u nás, ale principy, kterými by se měli řídit především křesťanští učitelé, jsou jistě velmi podobné. Tento překlad je tedy primárně určen pro všechny křesťanské učitele na našich katolických školách, i když jistě najde uplatnění i jinde.

V roce 1989 jsem byl pověřen Českou biskupskou konferencí řízením katolického školství a vím, že české školství se od té doby velmi změnilo. Především církevní školy začínaly mnohde opravdu od začátku a s velkými potížemi. Nyní však máme za sebou patnáct let a bylo by jistě dobré trochu odhlédnout od běžných problémů, jako jsou nedostatek peněz a nevyhovující legislativa, a začít se na církevní školy a jejich činnost dívat také z hlediska církve a církevní morálky. Tento překlad by měl být velkou inspirací pro české křesťanské učitele a zároveň podkladem pro vypracování dalších, navazujících dokumentů.

Přeji Vám, abyste si z tohoto dokumentu odnesli co nejvíce do svého učitelského i soukromého života a abyste se stali tím opravdovým kvasem a solí v naší společnosti, která možná ne vždy docení a ocení Váš přínos na poli vzdělávání a výchovy naší mládeže.

A k tomu Vám samozřejmě ze srdce žehnám.

mons. František V. Lobkowicz OPraem,
 biskup ostravsko-opavský

Preambule

Smysl a cíl Etického kodexu učitele

Etický kodex učitele určuje etické normy, které je nutné dodržovat při výkonu jeho profesní činnosti.

Etický kodex učitele poskytuje i pozitivní orientaci v mravních aspektech vykonávané práce a správnou sebekontrolu toho, kdo ji vykonává.

Učitelské povolání patří mezi ty profese, které etický kodex vyžadují, protože pedagog svým formačním působením spoluvytváří etické vlastnosti a lidsky mravní kvality mladé generace.

Etický kodex učitele má sloužit i jako zdroj pozitivní pracovní motivace a uvědomění si vznešenosti pedagogické práce a sounáležitosti s církví. Chce zároveň ulehčit osobní identifikaci s vykonávaným povoláním a jeho akceptování přispěje i ke zkvalitnění náročné učitelské práce.

Cílem Etického kodexu učitele je upřesnit morální povinnosti učitele a být měřítkem pro jejich posouzení. Snaží se pedagogovi ulehčit jeho vlastní sebehodnocení a může sloužit i k obraně pedagoga proti neoprávněné kritice a výčitkám ze strany občanské a rodičovské veřejnosti, případně státních a samosprávních orgánů i nestátních organizací.

Filozoficko-etické východisko

Zdrojem koncepce Etického kodexu učitele jsou základní hodnoty křesťanské kultury, ze kterých vyrostla naše historická tradice.

Každá lidská bytost je osoba obdařená důstojností a svobodou. Člověk není jen produktem prostředí a okolností. Proto zdůrazňujeme, že lidský život musí být chráněn celou společností.

Každé dítě kromě práva na život má právo na výchovu a vzdělání odpovídající jeho schopnostem. Potřebuje však pomoc a vedení při svojí orientaci a poznávání. To ale neznamená ideologickou manipulaci ani nesprávně chápanou seberealizaci a extrémní volnost.

Důstojnost a svoboda dětské osoby předpokládá pomoc společnosti jako základní princip sloužící osobnímu dobru dítěte a veřejnosti.

Proto je výchova ke ctnostem prostřednictvím morálních vzorů a aktivní zvládnání života cestou vzdělávaného k pravé svobodě člověka a osobní zodpovědnosti.

Charakteristika práce učitele

Zatím málo oceněná učitelská profese je jedním z nejdůležitějších povolání s mimořádnou zodpovědností. Intenzivní změny ve společenském prostředí kladou nesmírné nároky na lidský subjekt, který se musí vyrovnávat se složitými problémy současného světa.

Požadavky na práci učitele vzrůstají s přibývajícimi vědeckými poznatky a hlavně sociálními problémy mnohých rodin. Pedagog musí alespoň z části kompenzovat nefunkčnost rodiny a intenzivně hledat způsoby jak tuto situaci zvládnout.

Z mnohotvárnosti pedagogické činnosti vyplývají vysoké požadavky na osobní předpoklady učitele, protože pedagogickým nástrojem je i samotná osobnost a chování učitele se všemi jeho vlastnostmi.

Učitelská práce obsahuje:

- činnost diagnostickou: poznávání schopností, zručností a vědomostí žáka
- činnost organizační: práce ve skupinových podmínkách v rámci školské instituce
- činnost sociální komunikace, sociálního řízení a kooperace
- tvořivé intelektové aktivity: při volbě didaktických přístupů a metod na objasnění učiva a jeho návaznost na další vědomosti do uceleného obrazu skutečnosti

Předpokladem pedagogické práce jsou proto pozorovací talent, hlubší psychologické vědomosti, dobré usuzovací schopnosti a systematická práce.

Pedagog a křesťanská víra

Křesťanský pedagog má být vospělou osobností, aby se mohl stát pozitivním a názorným příkladem, se kterým se žáci mohou ztotožňovat a kterého mohou napodobovat.

Víra v Boha působí jako motivační zdroj. Pedagog v jejím světle chápe svou výchovnou a vzdělávací činnost jako osobní poslání v rámci Božího plánu. Z toho vyplývá větší zodpovědnost nejen vůči společnosti a vlastnímu svědomí, ale také vůči Bohu. Křesťanský učitel je povolán svou prací i životem hlásat biblickou radostnou zvěst a vést mladé ke Kristu, který je učitelem všech.

Víra je zároveň pramenem naděje a potřebného pedagogického optimismu. Otevírá nový rozměr života a jeho smysl. Učiteli poskytuje pevný základ a jasnou hodnotovou orientaci i zaměření, aby svým příkladem přispíval k pozitivní hodnotové orientaci žáků, k jejich schopnosti rozlišovat dobré od zlého, a tak nacházet hlubší smysl života. To je podstata zvláštní, náročné a zodpovědné povinnosti křesťanského učitele.

PRVNÍ DÍL

Úvodní zdůvodnění

Články:

1. Zavedení explicitních etických pravidel pro křesťanské učitele je velmi naléhavé.
2. Výchova a vzdělávání jsou tak důležité pro vývoj jednotlivce i společnosti, že by jim měla být věnována všestranná maximální pozornost. Při dobré legislativě a dostačujícím materiálním základu je tím podstatným úroveň a příklad učitele. On ve velké míře podmiňuje kvalitu školy i národa. Především ti, kteří si zvolili učitelské povolání, by měli žít a pracovat v souladu s ideály a posláním své pedagogické profese.
3. Etický kodex učitele si klade za cíl poskytnout současnému křesťanskému učiteli, žijícímu v ideově i mravně upadající společnosti, jistou strukturu pravidel a možnost vybudovat si určitou vzorovou profesní identitu.
4. Etický kodex učitele chce objektivizovat chápání profese pedagoga také celou naší společností. Společnost musí lépe pochopit a akceptovat učitele a uchránit ho před neodůvodněnou kritikou ze strany veřejnosti, pokud se chová v duchu etického kodexu. Etika pomáhá otevírat se sebereflexi i stále hodnotové reflexi všeho, co se děje v nás i okolo nás.
5. Pod pojmem „křesťanský učitel“ se rozumí pedagog, který vedle neustálé všeobecné snahy náležitě rozvíjet svůj odborný základ a vztah k mládeži, navíc čerpá inspiraci i podněty a sílu od Ježíše Krista. Jeho neobyčejné učení je zaznamenáno především v evangeliu. V Jeho příkladě nachází křesťanský pedagog původní a ryzí, významné a bezchybné hodnoty, které tvořivě využívá pro optimální lidské usměrnění.
6. Křesťanský učitel si uvědomuje, že vedle uznávaných a všeobecně platných pedagogických pravidel může pro svou náročnou práci použít i vyšší evangelijní hodnotovou orientaci a z ní vyplývající nadšení.

7. Vnitřní orientaci pro svoji činnost čerpá ze zákona lásky, zapsaného do srdce každého člověka a citem k mladým, se kterými kráčí částí jejich životní cesty osobního rozvoje k dospívání.
8. Křesťanský učitel musí mít odvahu vzít na sebe všechny důsledky, které vyplývají z jeho „odlišnosti“ od jiných učitelů, a být ochotný vydávat živé svědectví křesťana.

DRUHÝ DÍL

Základní vztahy a povinnosti učitele

Křesťanský učitel si uvědomuje svoje všeobecné stavovské povinnosti ke společnosti, žákům, studentům, rodičům i sobě, ale nejvíc křesťanskou odpovědnost vůči Bohu.

Člověk je stvořený pro vztah, a proto může v plné míře najít sebe samého jen v nezištném sebedarování. Křesťanský učitel pomáhá budovat vztahy, protože z pohledu Bible člověk touží po vztazích a potřebuje je.

Pomocí vztahů předává křesťanský učitel vzdělávaným křesťanské hodnoty: sílu, moudrost, mírnost, spravedlnost a smysl života, které jim říkají kam jít, a lásku, která jím říká jak jít.

Proto musí být křesťanský učitel v každém vyučovacím předmětu člověkem vztahů. Vztahy navazuje a učí jim ty, kteří jsou mu svěřeni. Jde o vztah k přírodě, k lidem a k Bohu. Jestliže chybí vztah k Bohu, jsou rozkolísané i ostatní dva vztahy.

I. Povinnosti a vztah k Bohu

Články:

1. Křesťanský učitel žije v souladu se svou vírou a snaží se předávat evangelium svým žákům
2. Křesťanský pedagog svým životem a výchovnou i vzdělávací činností vydává svědectví o jediném učiteli, Kristu.
3. Svoje stavovské poslání chápe jako součást Božího plánu a přijímá ho jako osobní úlohu s vědomím, že kromě společenské zodpovědnosti za jeho plnění zodpovídá i Bohu.
4. Snaží se o prohloubení svého náboženského vzdělání a hlavně duchovního života: četbou, účastí na vzdělávacích aktivitách, meditováním a účastí na duchovních obnovách.

5. Podílí se na svátostném životě: využívá posily poskytované především ve svátostech.
6. Na přírodu se dívá jako na dílo Stvořitele, a proto vede každého žáka nejen k ochraně životního prostředí, ale i k jeho tvorbě, a učí ho tak, že kvalita životního prostředí závisí i na něm samotném.

II. Povinnosti a vztah vůči sobě

Články:

1. Křesťanský učitel si uvědomuje, že učitelem všech věků je v plné míře Ježíš Kristus. Jemu se svěřuje, aby ho vedl, a k Němu vede i své žáky či studenty.
2. Má pozitivní vztah k dětem a ztotožňuje se se svým učitelským povoláním.
3. Pokračuje ve svém odborném, technickém a jazykovém vzdělávání samostudiem i účastí na skupinovém vzdělávání.
4. Pravidelně se připravuje na vyučovací hodiny a vede si stručný záznam o jejich průběhu, zadaných úkolech a o výsledku pozorování žáků.
5. Praktikuje sebeevaluaci, vyhodnocuje své záznamy a koordinuje uplatňované přístupy a výchovný styl.
6. Závažné mravní rozhodnutí vykonává podle svého osobního svědomí.
7. V úloze třídního učitele rozvíjí týmovou práci a spolupráci s dalšími vyučujícími v jeho třídě a koordinuje jejich výchovné působení.
8. Křesťanský učitel je v osobní míře skromný, nezištný, spravedlivý, nepodrývá autoritu jiných, ale zároveň je zdravě sebevědomý a ochotný jiným pomoci.

III. Povinnosti a vztah k žákům

Články:

1. Prvořadou a vznešenou úlohou učitele je podat pomocnou ruku mládeži v celém období růstu a dospívání, a přivést je tak k pravdivé duchovní a hodnotové orientaci.
2. Každé dítě je rozumová lidská bytost. Je svobodná v rozhodování a je pánem svých činů. Potřebuje však autoritu, která by jej vedla a řídila, a která má základ v lidské přirozenosti. Úlohou křesťanského učitele je zabezpečit dobro lidské osoby a dobro společnosti.
3. Vnitřní svoboda a zodpovědnost umožňují křesťanskému učiteli provázet mladé na cestě k nezávislosti a vytvářet nekomplikovaný vztah mezi učitelem a žákem osvobozený od omezování a závislosti.
4. Nemanipuluje své žáky, ale chápe je jako svéprávné jedince, které má rozvíjet a vést k autonomní a zodpovědné osobnosti.
5. Nikdy neuplatňuje snahu získat si mocenskou autoritu, uplatňuje pouze autoritu přirozenou. Učí žáka přiznat si chybu, při přestupku se omluvit, litovat chybného činu a umět počkat na odpuštění, které načasuje učitel.
6. Vede žáky k úctě vůči autoritám a k respektování stáří, protože úcta k bližnímu se stává službou Ježíši Kristu.
7. Napomáhá k uspokojování základních životních potřeb žáků: biologických, psychických, duchovních, sociálních a vývojových.
8. Usiluje o co nejobjektivnější poznání každého žáka, jeho osobních předpokladů a možností dalšího vývoje. Respektuje a vychovává svědomí žáka či studenta.
9. Plynule sleduje výkon a chování žáků a oznamuje jim svoje hodnocení. Zdůvodňuje ho a objasňuje chyby, kterých se žáci dopustili.
10. Soustavně vede žáky a učí je sebekontroly vyučovacích výsledků, chování a kritickému sebehodnocení.
11. Využívá příležitostí k tomu, aby se žáci a studenti učili řešit nedorozumění a sociální konflikty, překonávat různé překážky a těžkosti, a získali tak potřebnou sílu k překonání pocitů marnosti a bezvýchodnosti řešení.

12. Informuje své žáky o možném nebezpečí ze strany společnosti a o úskalí v životních situacích. Pomáhá jim rozvíjet zdravé sebevědomí a sebeevaluační schopnosti.
13. Křesťanský učitel žákům přibližuje osobu Ježíše Krista a jeho učení a rozšiřuje jejich duchovní obzory.
14. Vštěpuje do vědomí žáků, že proces učení nikdy nekončí, ale že ho obohacuje každá zkušenost a každá práce.
15. Křesťanský učitel je přítelem svých žáků a takovým zůstane i tehdy, když žáci opustí školu.

IV. Povinnosti a vztah vůči škole a spolupracovníkům

Články:

1. Rozvoj dětské osobnosti musí být základem a cílem všech výchovných a vzdělávacích pojetí školy. Škola formuje podle plánu žáky a studenty jako samostatné a zodpovědné osobnosti tak, aby se chovali svobodně, zodpovědně a správně.
2. Křesťanský učitel ve své činnosti aplikuje princip subsidiarity – výpomoci. To znamená, že vyšší společenství: školní třída, škola (pedagogové), společenské a mládežnické organizace zasahují až tehdy, když si nižší společenství nebo jednotlivec nedokáže problémy řešit sám. Respektování osoby v principu subsidiarity je v zájmu společného dobra.
3. Princip subsidiarity je v protikladu se všemi formami extrémního kolektivismu a nesmyslného nebo ponižujícího soutěžení. Je zaměřený na sladění vztahů mezi jednotlivcem a společenstvími.
4. Učitel je klíčovým tvořivým činitelem výchovné a vzdělávací práce školy a zároveň spolutvůrcem celkové atmosféry v církevní škole.
5. Křesťanský učitel považuje vyučování za cestu k prohlubování víry a při podávání vyučovací látky předává křesťanskou hierarchii hodnot. Žákovi zprostředkovává bližší smysl toho, co vyučuje, a skrze slova ho vede k pravdě.
6. Křesťanský pedagog se s cíli školy naplno a s maximálním úsilím identifikuje a cítí vlastní zodpovědnost za její chod, a to i přes to,

že za svoji práci a úsilí není společností dostatečně odměňován, a to ani finančně, ani respektem.

7. Cílevědomě podle svých možností přispívá ke zkvalitnění práce školy a jejích výsledků, a to:
 - a. vlastním pedagogickým výkonem
 - b. účastí na zlepšování provozu školy
 - c. rozvíjením týmové pedagogické práce
 - d. spoluprací s vedením školy
 - e. iniciativní účastí na překonávání chyb a nedostatků
 - f. systematickou a vstřícnou spoluprací s ostatními učiteli
8. Spolupráce křesťanského učitele se všemi bližními v bratrském duchu a jeho snaha o dosažení společného blaha je jeho zodpovědnou úlohou a závazkem při budování Božího království již zde na zemi a v našem životě.

V. Povinnosti a vztah k rodičům žáků

Články:

1. Křesťanský učitel respektuje úlohu a zodpovědnost rodičů jako hlavních činitelů ve výchově jejich vlastních dětí a usiluje o spolupráci s nimi tak, aby výchovné působení bylo pokud možno jednotné.
2. Seznamuje rodiče s výchovným a vzdělávacím programem školy, s postupy, které on sám uplatňuje, a žádá je o respektování dobrých záměrů školy.
3. Soustavně rodiče informuje o prospěchu a chování jejich dítěte, a pokud je to potřebné, projednává s nimi formu pomoci dítěti a společný výchovný postup.
4. Snaží se maximalizovat zájem rodičů o dítě a o jeho problémy a taktně jim zprostředkuje chybějící výchovné vědomosti, případně pomáhá zlepšit jejich komunikaci s dítětem.
5. Křesťanský učitel spolupracuje s rodiči tak, aby jeho výchovná činnost byla účinná a jeho posláním se stalo nejen otázkou budoucího materiálního zabezpečení dětí, ale vedlo také k připravenosti dobře vychované mládeže pro občanskou společnost.

VI. Povinnosti a vztah ke společnosti

Články:

1. Křesťanský učitel svým životem a postoji prokazuje nenahraditelnou službu nejen žákům, studentům a škole, ale je užitečný i pro své okolí.
2. Projevuje solidaritu především s člověkem ve společenské nouzi. Působí jako křesťan v oblasti kultury a společenského života. Svou existencí zviditelňuje dnešní pluralitní společnosti hodnoty víry a nabízí je k řešení problémů, které ji trápí.
3. Hledá způsob na získání přiměřené orientace ve společenské situaci a kultuře, aby mohl splnit své výchovné a kulturní poslání.
4. Povinností učitele je upozorňovat veřejnost na význam a potřebu výchovy i vzdělávání, na rizika, které mládeži hrozí, i na problémy, se kterými se bezprostředně setkává, neboť tuto problematiku zná.
5. Křesťanský učitel zabezpečuje přítomnost církve v oblasti výchovy, vzdělávání a mezilidských vztahů pro blaho lidské společnosti.
6. Úlohou učitele je předávat mladé generaci kulturní dědictví národa a lidské společnosti a vzhledem k tradici působit jako spoluvtvůrce současné i budoucí kultury, což však předpokládá jeho vzdělanost a tvořivého ducha.
7. Podle vzoru příkladných pedagogů v minulosti, především těch věřících, se mají i dnešní učitelé kulturně i politicky angažovat, a to ve všeobecném, humánním a zvláště v křesťanském duchu.
8. Křesťanský učitel se má aktivně zapojit do stavovských a církevních organizací, které umožňují splnit jeho úkoly s větším úspěchem.

TŘETÍ DÍL

Odbornost pedagoga

I. Kreativita

Články:

1. Učitel má být tvořivou osobností, a proto je otevřený změnám a stále hledá nové poznatky a nová řešení.
2. Křesťanský učitel se soustavně vzdělává nejen ve svém oboru, ale i v pedagogice všeobecně a také se zlepšuje v náboženských vědomostech. Neustále sleduje vývoj a nové poznatky a uplatňuje je ve své činnosti.
3. Křesťanský pedagog podle potřeby získává dostupnou, pokud možno potvrzenou kvalifikaci a přiměřeně se stává mistrem vychovatelského umění a vzdělávání.
4. Učitel celou svojí činností a postoji předává hodnoty, které tvoří základ vzdělání, a stále má na zřeteli, že základním způsobem výchovy je výchova příkladem.
5. Učitel jako tvořivá osobnost vychovává příkladem kreativního života a skrze předávané poznatky vychovává žáka či studenta jako křesťana. Středem jeho tvořivosti je Kristus, podle kterého utváří svůj život.
6. Ve školním prostředí usiluje o vytvoření takového ovzduší, které žákům a studentům pomáhá žít svoji víru stále zraleji a postupně nabývat také smýšlení, které je učiní schopnými vzít na sebe zodpovědnost vyplývající ze křtu.

II. Poznatky jako zdroj činnosti

Články:

1. Všeobecné i odborné vědomosti jsou pro učitele potřebným zdrojem, protože mu umožňují splnit jeho poslání.
2. Učitel stále shromažďuje informace a drží krok s rozvojem ve svém oboru mimo jiné také studiem odborných pramenů.
3. Učitel se pravidelně podle svých časových a jiných možností zúčastňuje konferencí, seminářů, kongresů a jiných forem profesního růstu.
4. Získané vzdělání a výchova dávají křesťanskému učiteli schopnost vykonávat svou činnost profesionálním způsobem podle akademických, pedagogických a etických zásad.
5. Osobní a charakterové vlastnosti mu dávají schopnost k tomu, aby byl profesně samostatný a projevoval aktivně partnerství k žákům.

III. Pedagogický přístup

Články:

1. Učitel tím, že učí jiné, učí i sám sebe. Tím na sebe bere zodpovědnost prostředníka, který pomáhá mladým vzdělávat se a dozrávat.
2. Učitel sleduje nové poznatky v osnovách, v metodice a v pedagogicko-technickém a materiálním vybavení.
3. Vykonává všechny potřebné funkce, které mu jsou určeny v učitelském sboru i v jednotlivých pedagogických skupinách.
4. Při práci používá osvědčené inovační efektivní vzdělávací programy a také úspěšné metody a formy výuky.
5. Při stanovení stupně zatížení žáků považuje za nejdůležitější vhodnost, přiměřenost a jasně stanovený cíl.
6. Základem pedagogické činnosti s žáky či studenty je mluvené slovo a osobní příklad učitele.

IV. Pedagogický model

Články:

1. Základním prvkem školské výuky je úvaha. Metody zvolené učitelem by měly zrychlovat zkoumání, chápání a hodnocení dané látky.
2. Křesťanský učitel svojí vyučovací činností poskytuje nejen poznatky, které je třeba získat, ale i hodnoty, které si je třeba osvojit, a pravdy, které je třeba objevit.
3. Křesťanský učitel svým pedagogickým přístupem a stylem práce zve svoje žáky a studenty, aby v službě Bohu usilovali o dobro svých vrstevníků, dospělých i představených, a proměňovali tak svět na místo hodné člověka.
4. Přestože vzdělání je ve značné míře založené na zkušenosti a zdrojem učení jsou vnitřní aktivity žáka, učitel se snaží vtisknout nové vědomosti žáka do jeho osobní zkušenosti. Prvky zážitkového učení doplňuje rozumovými zdůvodněními.
5. Jestliže žák osobní zkušenosti při získání vědomostí nedosáhne, vyhledá učitel pro dítě takovou formu práce, která mu to umožní.
6. Dobrá znalost obsahu a porozumění událostem, jevům a hodnotám umožňuje žákovi rozvíjet vlastní kreativitu a zlepšovat efektivitu učení.
7. Křesťanský učitel považuje vyučování za cestu, jak pomáhat žákovi či studentovi prohloubit víru a zároveň obohatit a objasnit získané poznatky z pohledu víry.
8. Učitel své žáky povzbuzuje, sleduje jejich rozhodování a chování a tento proces zakončuje hodnocením.
9. Na základě takového hodnocení učitel pro každého žáka určí další postup výuky.

ČTVRTÝ DÍL

Profesní etika pedagoga

I. Respektování práv dítěte

Články:

1. Učitel se ve vyučování a v celé pedagogické činnosti snaží dávat všem žákům či studentům rovné šance.
2. Všechny žáky a studenty respektuje bez ohledu na pohlaví, rasu, přesvědčení, politické a jiné názory, národní, etnický nebo společenský původ, movitost anebo jakékoliv jiné charakteristiky žáků samých nebo jejich rodičů či zákonných zástupců.
3. Učitel ve všech aspektech školního života respektuje skutečnost, že žák či student je v plném slova smyslu plnohodnotnou osobou.
4. Učitel zachází se všemi žáky a studenty jako s jedinečnými osobnostmi a nepodléhá nenávistným náladám a rutině.
5. Za nejdůležitější považuje to, aby žák či student rozuměl probíranému učivu a chápal hodnotu vzdělávání.
6. Slabý výkon žáka či studenta ve škole nebo neomluvená absence nepřekáží pedagogovi, aby přijímal žáka jako osobnost, která je svobodná v rozhodování, ale která se také učí nést za své jednání důsledky.
7. Učitel chrání žáky a studenty před násilnými spolužáky, před škodlivým vlivem drog, alkoholu a kouření, před sexuálním nebo komerčním zneužíváním a před vším, co by mohlo vést k narušení sebeúcty žáka jako osobnosti.
8. Žáci očekávají, že se s nimi při výuce bude zacházet tak, jak jsou zvyklí z domova a ze svého okolí. Proto je učitel povinen vyvarovat se jakýchkoliv projevů agresivity, dominance a vlastních ambicí.
9. Učitel pomáhá žákům přijímat etická rozhodnutí, která vycházejí z respektování lidské důstojnosti, základních hodnot, práv, ale také povinností.

II. Respektování práva rodiny

Články:

1. Pedagog respektuje a uznává, že rodiče jsou prvořadí učitelé, vychovatelé a opatrovníci dítěte. Proto se snaží s nimi spolupracovat a poskytuje jim profesní pomoc při výchově. Respektuje právo rodičů vybrat si typ školy, ve které se má jejich dítě vzdělávat.
2. Základní povinností i právem rodičů je zabezpečit svým dětem výchovu v souladu se svým přesvědčením. Volba školy nezbavuje rodiče osobní povinnosti vychovávat děti. Volbou školy rodiče přijímají a zavazují se respektovat i charakter výchovy a vzdělávání žáků a studentů na této škole.
3. Učitel pomáhá rodičům objevit, pochopit a přijmout jedinečnost jejich dítěte. Pomoc poskytuje v rámci principu subsidiarity jako ten, který je schopen nést zodpovědnost jménem rodičů.
4. Učitel se spolu s rodiči snaží o maximální dobro jejich dítěte, a proto jim oznamuje své pozorování týkající se rozvoje a úspěchů dítěte v kladném a taktně i v záporném smyslu.
5. Učitel seznamuje rodiče s hodnotami a cíly školy, s obsahem, metodikou a možnostmi vzdělávacího procesu. Iniciuje dialog s rodiči a rodinami a podporuje rodičovské společenství.
6. Křesťanský učitel napomáhá rozvoji vzájemných vztahů a spolupráci mezi rodiči a učiteli, případně vedením školy. Zapojuje se do organizací sdružení rodičů se zřetelem na své poslání, které spočívá ve službě křesťanské výchovy mládeže.
7. Učitel při výuce respektuje názory a přesvědčení rodičů. Právo a povinnost rodičů vychovávat své děti je původní a prvořadé, nezastupitelné a nelze je rodičům odejmout.
8. Respektuje právo a povinnost rodičů chránit dítě před vlivem školy. V případě, kdy by názor rodičů byl v rozporu s orientací vzdělávacího procesu, snaží se křesťanský učitel všemi legálními, etickými a nekonfrontačními způsoby o vyjasnění a vyřešení tohoto problému, a to vždy ve spolupráci s rodiči a zároveň s vedením školy.
9. Podporuje povinnost rodičů chránit dítě před všemi negativními vlivy, které se mohou vyskytnout v jakékoli formě ve škole, jejím okolí i v mimoškolním prostředí.

10. Jestliže rodiče podlehli negativním vlivům nebo je podporují, snaží se učitel rodiče vhodně usměrnit.
11. Informace o studentech a jejich rodinách považuje učitel za mimořádně důvěrné, zachází s nimi zodpovědně, a chrání tak osobní důstojnost studentů a členů jejich rodin.

III. Ochrana integrity školy

Články:

1. Každá škola pracuje podle jasně stanoveného formačního plánu a usiluje o jeho věrné uskutečnění. Škola představuje pravé a společlivé společenství, které plněním své vlastní úlohy zprostředkovává kulturu a pomáhá všem svým členům rozvinout životní styl.
2. Škola je autonomní instituce s vlastní integritou a tento statut nesmí nikdo svévolně a bezdůvodně narušit.
3. Učitel spolu s vedením školy a školskými úřady brání integritu školy před škodlivými vlivy, jako jsou zneužívání školy a jejího okolí k prodeji drog, alkoholu, cigaret, kofeinových nápojů a nevhodné propagaci komerčních výrobků.
4. Křesťanský učitel se snaží o ochranu školy před vlivem škodlivých nebo pochybných ideologií a sekt.
5. Ve smyslu profesní etiky, jako profesionál, respektuje pedagog důvěrné informace o škole.
6. Všichni pracovníci školy zodpovědně spolupracují při naplňování formačního plánu školy. Křesťanský učitel do této společné účasti vnáší ducha evangelia a vydává svědectví o Kristu, který buduje každé společenství a z něho vyzařuje, aby byl znamením pro všechny.

IV. Ochrana profesionality

Články:

1. Křesťanský učitel, který je věřícím i občanem zároveň, se má dát vždy vést jedinečně svým křesťanským svědomím a křesťanskou moudrostí v pedagogické činnosti.
2. Křesťanský učitel svým životem a výchovnou i vzdělávací činností poukazuje na hodnoty evangelia a podává svědectví morálního života osvobozeného od požitkářství a přehnané aktivity zaměřené jen na dosažení cíle, výkon a konzumní způsob života.
3. Učitel chrání pověst svého povolání tím, že svou práci vykonává profesionálně a zodpovědně, se zdravým sebevědomím a svým morálním chováním vystupuje jako silná osobnost.
4. Učitel respektuje nařízení a zákony státu a školy. Přitom své profesionální a morální rozhodnutí vykonává na základě vlastní autonomie a pedagogických ctností: svobody, zodpovědnosti, rozvážnosti, spravedlnosti, morální síly, mírnosti a morálního svědomí, které mu přikazuje konat dobro a vyhýbat se zlu. Toto právo pedagoga nesmí být nikým zneužito.
5. Učitel má právo odmítavě zareagovat a vystoupit, když jsou zákon nebo nařízení v protikladu se všeobecně uznávanými základními lidskými hodnotami a jeho svědomím. To však předpokládá a vyžaduje správnost morálního svědomí pedagoga, které mu umožňuje vzít na sebe zodpovědnost za vykonané činy.
6. Učitel každodenně usiluje o své fyzické zdraví, duševní sílu i o rovnováhu a o duchovní růst.

PÁTÝ DÍL

Poslání pedagoga

Články:

1. Poslání učitele je zároveň nádherné, zodpovědné, ale i těžké. Protože je to práce s člověkem, zůstává klíčovým vztah k bližnímu.
2. Křesťanský učitel přijímá svou schopnost vzdělávání a výchovy jako Boží dar. Sílu pro splnění svého poslání čerpá od Boha. Zachází se svými schopnostmi jako s hřivnami, které rozvíjí sytíce se Božím slovem a Eucharistií.
3. Pedagogické poslání je charakterizované čtyřmi ctnostmi jako základními pilíři: rozvážností, spravedlností, morální silou a mírností.
 - a) **Rozvážnost** je ctností pedagoga, která uschopňuje jeho praktický rozum, aby ve všech výchovně vzdělávacích situacích rozeznával, co je pro vychovávaného a vzdělávaného žáka či studenta dobré.
 - b) **Spravedlnost** je ctností pedagoga, která ho činí být schopným respektovat práva vzdělávaných a vnášet do mezilidských a mezigeneračních vztahů soulad a pokoj.
 - c) **Mravní síla** je morální ctností pedagoga, která zabezpečuje jeho nepoddajnost v těžkostech a vytrvalost v jeho úsilí o dobro.
 - d) **Mírnost** je morální ctnost pedagoga, která zmírňuje emoce a zabezpečuje nadvládu vůle nad pudy, a tím zachovává pedagogickou zdrženlivost.
4. Pedagog rozvíjí své schopnosti také komunikací s ostatními, vzájemnými službami a dialogem s kolegy, a tak naplňuje úlohu svého povolání.
5. Svoboda a schopnost konat, která je zakořeněná v rozumu a vůli, a pevný charakter učitele mu umožňují chápat druhé, vcítit se do jejich psychiky a respektovat je, přibližovat se k nim a pomáhat jim vykonávat dobro, a tak se stávat svobodnějšími.
6. Mravní život pedagoga oživovaný láskou mu dává duchovní svobodu, jejíž ovocem je radost, pokoj a milosrdenství. S tímto vnitřním vybavením pedagog prochází část cesty s mladými a vede je k osobnímu rozvoji a dospívání.
7. Křesťanský učitel následuje při výběru svého poslání vnitřní hlas a své poslání považuje za životní výzvu a smysl svého života.
8. Učitel aktivně spolupracuje na zlepšování svého postavení a statusu pedagoga. Zároveň povzbuzuje pedagogicky nadané žáky k výběru učitelského povolání a motivuje je k tomuto rozhodnutí.
9. Základní etické vlastnosti učitele povolání vzdělávat a vychovávat je možné shrnout do těchto kategorií: lidskost, vnitřní svoboda, schopnost morálního postoje, duchovní a morální dimenze.
10. Svoboda a zodpovědnost jsou vnitřní podmínky pro tvořivost a tvoří duchovní a morální rozměr pedagoga.
11. Církev očekává, že Etický kodex učitele bude morální vzpruhou pro všechny pedagogy a že všichni křesťansky orientovaní pedagogové přijmou tento Etický kodex učitele jako závazný.

ŠESTÝ DÍL

Závěrečná ustanovení

Články:

1. Sdružení křesťanských pedagogů Slovenska jako stavovská organizace očekává, že Etický kodex učitele bude morální vzpruhou pro všechny učitele na Slovensku.
2. Stavovská organizace Sdružení křesťanských pedagogů Slovenska nejen sleduje a hájí práva svých členů a ostatních pedagogů, ale stará se také o to, aby každý pedagog nesl svou část odpovědnosti vyplývající z jeho osobního poslání, které je zároveň zodpovědné i krásné jako vznešená úloha i cíl, který stojí za námahu.
3. Členové Sdružení křesťanských pedagogů Slovenska a všichni křesťansky orientovaní pedagogové přijímají tento Etický kodex učitele jako závazný.

Etický kodex učitele schvaluje

Sdružení křesťanských pedagogů Slovenska a
Komise pro katechezi a školství Konference biskupů Slovenska pod
č.j. 201/2005.

Banská Bystrica 9.3.2005

Mgr. Helena Michálková, předsedkyně Sdružení křesťanských pedagogů Slovenska

Mons. Rudolf Baláž, biskup a předseda Komise pro katechezi a školství Konference biskupů Slovenska

PaedDr. Pavol Černý za autorský kolektiv

Podle slovenské ho originálu přeložila a upravila:

Mgr. Eva Kuchyňková

Praha květen 2005

Vydání schválil mons. František V. Lobkowicz OPraem, biskup ostravsko-opavský, pověřený ČBK řízením církevního školství

Ostrava červen 2005

Vydáno podle slovenského originálu:

Název: Etický kódex křesťanského pedagoga

Autor: PaedDr. Pavol Červený a kolektiv

Vydáno: 30. března 2005 v Ružomberoku

Schválil: Združenie kresťanských pedagógov Slovenska a Komisia pre katechizáciu a školstvo Konferencie biskupov Slovenska

9. března 2005 v Banskej Bystrici

Českou verzi vydala v červenci 2005 v Praze
Česká biskupská konference pro vnitřní potřebu církve

Seznam dokumentů České biskupské konference vydaných v této ediční řadě

1. Žít evangelium ve svobodě a solidaritě (1993)
2. Dohoda o duchovní službě ve věznicích (1994)
3. Dohoda o křtu (1994)
4. Katechetické směrnice ČBK (1994)
5. Společné prohlášení českých a německých biskupů u příležitosti padesátého výročí konce 2. světové války (1995)
6. Druhé evropské ekumenické shromáždění – Smíření: dar Boží a pramen nového života (1996) /Rada evropských biskupských konferencí, Konference evropských církví/
6. Osnovy náboženské výchovy pro základní školy (1996)
7. Eucharistie a svoboda – 46. světový eucharistický kongres (1997)
8. Pastýřský list pro druhý rok přípravy na Velké jubileum roku 2000; 1998 – Rok Ducha Svatého (1997)
9. Dohoda u duchovní službě v rezortu Ministerstva obrany (1998)
10. Interní normy péče o zvony, varhany, movité památky, archiválie a farní kroniky (1999)
11. Mezinárodní sympóziium o Janu Husovi – Řím, Papežská Lateránská univerzita 15.–18.12.1999 (2000)
12. Pokoj a Dobro – list k sociálním otázkám v České republice k veřejné diskusi (2000)
13. Duchovní péče o laiky působící v pastorační službě církve – směrnice ČBK (2001)
14. Peace and Good – A letter on social issues in the Czech Republic for public discussion (2001)
15. Frieden und Wohl – Eine Denkschrift zu den sozialen Fragen in der Tschechischen Republik zur öffentlichen Diskussion (2001)
16. *Charta oecumenica* – směrnice pro růst spolupráce mezi církvemi v Evropě (2001)
17. Přehled jednání mezi státem a církvemi v letech 1990–2000 (2001)
18. Koncepce úprav liturgického prostoru (2002)
19. Stanovy ČBK. Jednací řád ČBK. Jednací řád komisí ČBK. Jednací řád biskupů delegátů. Statut rady Iustitia et Pax, Česká republika. Organizační řád generálního sekretariátu ČBK. (2002)
20. Společenství ve svátostech s křesťany jiných církví (2002)
21. Pastorační plán sekce pro mládež ČBK (2002)
22. Žeň veřejné diskuse k listu Pokoj a Dobro (2002)
23. Smířené sousedství v srdci Evropy – prohlášení České a Rakouské biskupské konference (2003)
24. Ergebnisse der öffentlichen Diskussion zur Denkschrift „Frieden und Wohl“ (2003)
25. Kristus – naděje Evropy. Středoevropské katolické dny 2003–2004 (2003)
26. *Ordo virginum* – směrnice k přípravě na život v povolání zasvěcených panen (2004)
27. Osnovy k výuce náboženské výchovy římskokatolické církve v 1. – 9. ročníku základní školy (2004)
28. Zkoušky pro ustanovení farářem (2004)
29. Charitativní služba církve. Pastorační péče o Charitu. (2005)
30. Etický kodex křesťanského učitele (2005)